

Nasjonal e-helsestrategi

UNDERLAG TIL NASJONALT E-HELSE RÅD

VERSJON PER 18. NOVEMBER 2022

Forord

Det er gjort store løft i digitaliseringen i helse- og omsorgstjenesten siden den første nasjonale strategien for e-helse ble lansert i 2017. Teknologitviking, pandemi og endrede behov har påvirket måten tjenestene etterspørres og leveres på. Samtidig øker presset på å levere helse- og omsorgstjenester av god kvalitet til en aldrende befolkning, og behovet for å utvikle mer bærekraftige og effektive måter å yte helsehjelp på er forsterket. I møte med dette er digitalisering en sentral del av løsningen.

Vi lykkes best med digitalisering når alle samler seg om felles retning og koordinerer innsatsen. Helse- og omsorgssektoren i Norge består av mange aktører og nivåer, og nasjonal e-helsestrategi skal være samlende og retningsgivende i årene fremover. Strategien legger derfor vekt på områder som krever felles prioriteringer, beslutninger og koordinering.

Det er stort engasjement på e-helseområdet, men en trygg og sammenhengende helsetjeneste forutsetter at vi både styrker relasjonene på tvers av sektorer og jobber sammen for å løse felles utfordringer. Slik lykkes vi i å skape et enklere og bedre Helse-Norge.

Nasjonale e-helsestrategi skal bidra til en bærekraftig og innovativ helse- og omsorgssektor, som leverer sammenhengende tjenester av god kvalitet. I praksis betyr dette at innbygger skal få bedre og mer helhetlige helse- og omsorgstjenester, og i større grad medvirke i egen og næres helse. Helsepersonell skal ha tilgang til mer brukervennlige digitale løsninger som støtter deres arbeidshverdag. I tillegg skal enklere tilgang til helsedata bidra til økt kvalitet og innovasjon i tjenestene, styrket beredskap og folkehelse.

Som fagmyndighet skal Direktoratet for e-helse legge til rette for nasjonal samordning og en helhetlig og kontinuerlig e-helseutvikling. Gjennom bred involvering har direktoratet og aktørene i helse- og omsorgssektoren utarbeidet en ny nasjonal e-helsestrategi som gjelder fra 2023 og peker mot 2030. Over 60 aktører og interessenter som representerer ulike deler av sektoren har deltatt i arbeidet, deriblant pasient- og brukerforeninger, helsepersonell, forskningsmiljøer og næringsliv. Dette gjør at strategien er utformet av dem som kjenner behovene best.

Vi ønsker å takke alle som har bidratt i arbeidet, og retter en spesiell takk til representantene i utvalgene i Nasjonal rådsmodell for e-helse. Den viktigste jobben ligger foran oss og det er å sørge for at denne strategien nå faktisk blir realisert!

Innhold

Forord.....	2
Sammendrag	4
Innledning.....	5
Visjon, overordnede mål og målgrupper	8
Strategiske mål.....	10
Mål 1: Aktiv medvirkning i egen og næres helse.....	13
Mål 2: Enklere arbeidshverdag.....	14
Mål 3: Helsedata til fornying og forbedring	15
Mål 4: Tilgjengelig informasjon og styrket samhandling.....	16
Mål 5: Samarbeid og virkemidler som styrker gjennomføringskraft	17

Sammendrag

Nasjonal e-helsestrategi er helse- og omsorgssektorens felles strategi for digitalisering, og skal bidra til tydeligere prioriteringer og økt gjennomføringsevne på e-helseområdet i Norge. Den skal være i tråd med politiske føringer og være retningsgivende for aktørenes egne strategier og planer på digitaliseringsområdet.

Strategien skal peke ut langsiktig retning samtidig som vi er smidige og tilpasser oss erfaringer og endringer i omgivelsene. Det er definert en visjon som setter overordnet retning for digitaliseringsarbeidet i helse- og omsorgssektoren, og tre overordnede mål som tydeliggjør hvilke effekter digitalisering skal bidra til.

Fem strategiske mål representerer satsingsområdene som sektoren skal jobbe sammen om frem mot 2030. Hvert mål er konkretisert gjennom indikatorer som måler hvor langt vi har kommet og strategiske initiativ som flytter oss i riktig retning. Måлиндikatorene og strategiske initiativ har et kortere tidsperspektiv og vil jevnlig bli behandlet i Nasjonal rådsmodell for e-helse for oppfølging og justering. Disse utgjør planen for realisering av strategien.

Nasjonal e-helsestrategi skal gi nytte for innbyggere og helsepersonell, og deres behov settes i sentrum. Mange aktører må samarbeide om å realisere strategien. Virksomheter som yter helse- og omsorgstjenester og helseforvaltningen har et felles ansvar for gjennomføringen. Samtidig er samspillet med forsknings- og utdanningsinstitusjoner, næringsliv, pasient- og brukerorganisasjoner, fag- og interesseorganisasjoner og andre statlige og kommunale aktører avgjørende for å få ønsket fremdrift og nytte.

Visjon

Strategiens visjon, «Sammen om helhetlige, trygge og nyskapende tjenester som fremmer helse og mestring», skal nås gjennom tre overordnede mål og fem strategiske mål.

De tre overordnede målene er:

1. Kvalitet og sammenheng i tjenestene
2. Bærekraftig helse- og omsorgssektor
3. Innovasjonskraft i helse- og omsorgssektoren

Det er prioritert fem strategiske mål som sektoren sammen skal jobbe mot:

Mål 1: Aktiv medvirkning i egen og næres helse

Mål 2: Enklere arbeidshverdag

Mål 3: Helsedata til fornying og forbedring

Mål 4: Tilgjengelig informasjon og styrket samhandling

Mål 5: Samarbeid og virkemidler som styrker gjennomføringskraft

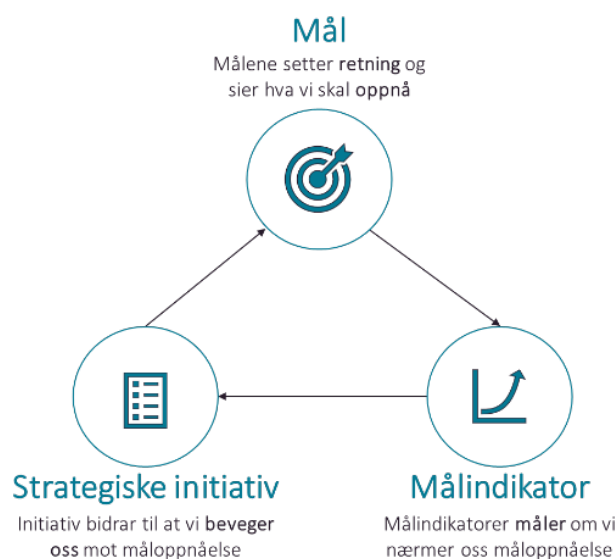
Målene er viktige hver for seg, men henger tett sammen og er gjensidig avhengige av hverandre. Det betyr at de må sees i sammenheng og løses i parallell.

Innledning

Norge har en grunnleggende god helse- og omsorgstjeneste og har vært tidlig ute med å ta i bruk e-helseløsninger. Helse- og omsorgssektoren og innbyggerne har god tilgang på digitale verktøy, og vi får stadig bedre digitale ferdigheter. Samtidig er helse- og omsorgssektoren sammensatt og kompleks, og består av mange ulike aktører og nivåer.

I dette komplekse landskapet skal nasjonal e-helsestrategi navigere. En helhetlig e-helseutvikling krever samhandling på tvers, og nasjonal e-helsestrategi er et virkemiddel for å oppnå dette ved å sette felles retning for digitalisering i helse- og omsorgssektoren. Strategien skal støtte aktørenes overordnede ansvar for å yte gode, bærekraftige og likeverdige helse- og omsorgstjenester, samtidig som den stimulerer og bidrar til digital transformasjon i virksomhetene. I strategien legges det vekt på områder som krever *felles* prioriteringer, beslutninger og koordinering.

Fem strategiske mål representerer satsingsområdene som sektoren skal jobbe sammen om. For hvert av de fem målene er det definert *målindikatorer* som indikerer om vi er i ferd med å nærme oss ønsket måloppnåelse, og *strategiske initiativ* som utgjør aktiviteten som beveger oss mot måloppnåelse. Disse initiativene danner til sammen strategiens plan for realisering. Målindikatorene og de strategiske initiativene vil være mer kortsiktige enn målene, og justeres oftere etter endring i behov og erfaringer. Gjennomføringen skal derfor ha en smidig tilnærming med stegvise leveranser og god brukermedvirkning.

Figur 1. Strategiens satsingsområder beskrives gjennom mål, målindikatorer og strategisk initiativ

Nasjonal rådsmodell for e-helse¹ vil ha en sentral rolle i styring og oppfølging av strategien. Status på måloppnåelse av målindikatorer og strategiske initiativ vil jevnlig bli lagt fram, og konsekvenser og justeringer diskuteres basert på dette².

¹ Direktoratet for e-helse (2022): [Nasjonal rådsmodell - ehelse](#)

² Styring og oppfølging av strategien er beskrevet i mer detalj i Plan for realisering av nasjonal e-helsestrategi

Oppsummering av kunnskapsgrunnlaget

Strategien bygger på et kunnskapsgrunnlag³ som består av en nåsituasjonsanalyse og en scenarioanalyse, utarbeidet gjennom bred involvering av mange aktører.

En aldrende befolkning, flere med kroniske og sammensatte helseutfordringer, økende mangel på helsepersonell og trangere økonomisk handlingsrom stiller krav til at vi må bruke ressurser og kompetanse enda bedre for å opprettholde en god helse- og omsorgstjeneste. Digitalisering er et av flere virkemidler som gir oss muligheter til å øke kvalitet, effektivitet og yte helse- og omsorgstjenester på nye måter. Samtidig vet vi at er det krevende å skape endring og hente ut effekter ved bruk av teknologi. Vi må legge til rette for digital transformasjon gjennom enda bedre samarbeid på tvers av aktører og sektorer, og tilpasning av strukturer og prosesser.

Det er gjort fremskritt for å koordinere digitaliseringsinitiativ på tvers av omsorgsnivå og virksomheter, men en fragmentert beslutningsstruktur i helse- og omsorgssektoren krever at det fortsatt er nødvendig å videreutvikle samarbeid og samstyring basert på tillitt, likeverdighet og forutsigbarhet. Det er behov for gode prosesser slik at aktørene i egne beslutningslinjer følger opp hva man i felleskap har blitt enige om. Det etterspørres også en mer felles og strukturert tilnærming til videreutvikling av virkemidler. Det er behov for at regelverk i større grad utvikles i takt med nye digitaliseringsbehov og at finansieringsmodeller i større er forutsigbare samt gi fleksibilitet og incentiv for effektivisering.

Det er etablert et godt utgangspunkt for digital samhandling i helse- og omsorgssektoren, og det er utviklet flere nasjonale e-helseløsninger. Under pandemien ble det gjort mange fremskritt, både med hensyn på infrastruktur, deling av data og kjennskap til og bruk av digitale tjenester. Selv om det stadig tas skritt i riktig retning, gjenstår mye arbeid for å sikre effektiv informasjonsflyt mellom og på tvers av omsorgsnivå og virksomheter. Det er også et potensial for økt brukervennlighet i digitale løsninger for både innbygger og helsepersonell.

Digital kompetanse er en viktig forutsetning for å oppnå effektene av digitalisering. Både innbyggere og helsepersonell i Norge har et godt utgangspunkt for å finne, forstå og ta bruk digital informasjon, men økende digitalisering vil stille enda høyere krav. Det er stor variasjon i digital kompetanse, som kan gjøre det utfordrende både for innbyggere og helsepersonell å ta i bruk nye løsninger og verktøy. Økende digitalisering kan medføre risiko for at flere opplever digitalt utenforskap, noe som igjen kan føre til økte sosiale forskjeller.

Helse- og omsorgstjenester løses i økende grad gjennom et bredere økosystem. Samarbeid på tvers av sektorer og arbeid med å skape sammenhengende tjenester for innbygger har økt fokus. Videre ligger det et uutnyttet potensial i å skape tettere samarbeid med forskning og næringsliv for å styrke nyskaping og gjennomføringskraft på e-helseområdet. Internasjonalt samarbeid har også høy politisk oppmerksomhet, spesielt felleseuropeisk samarbeid om e-helse og datadeling.

Det genereres og samles inn mye helsedata, men den utnyttes i begrenset grad. Det er potensial for bedre bruk av helsedata til forbedringer i klinisk hverdag, men også for å legge til rette for forsterket innsats på forebygging, folkehelse og beredskap. Økt bruk av helsedata vil også kunne legge til rette for miljøgevinster gjennom redusert forbruk, samtidig som det kan ha negative konsekvenser for miljøet ved at det krever kapasitet fra datasentre mm. Digitalisering og deling av helsedata øker behovet for håndtering av digitale sikkerhetsutfordringer, og globale hendelser har forsterket dette behovet. Arbeidet med digital sikkerhet er høyt prioritert i helse- og omsorgssektoren og i offentlig sektor generelt.

³ Direktoratet for e-helse (2022): [Kunnskapsgrunnlaget for nasjonal e-helsestrategi fra 2023](#)

Sammenheng med andre strategier og planer

Nasjonal e-helsestrategi endrer ikke styringsstrukturer, men skal legge til rette for økt koordinering og samarbeid innen digitalisering i helse- og omsorgssektoren. Strategien skal gjennom aktiv forvaltning i Nasjonal rådmodell for e-helse være førende på områder som krever *felles* prioriteringer, beslutninger og koordinering. Strategien skal også være retningsgivende for aktørens egne strategier og planer på digitaliseringsområdet til, eksempelvis kommunal sektors ambisjoner på e-helseområdet og de regionale helseforetakenes utviklingsplaner, samtidig som det vil det være et gjensidig samspill mellom disse.

Strategien skal være i tråd med politiske føringer, og ta innover seg andre aktuelle strategier og planer. De mest sentrale dokumentene er Nasjonal helse- og sykehusplan (2020-2023)⁴ og Én digital offentlig sektor: Digitaliseringsstrategi for offentlig sektor 2019-2025⁵. Nasjonal helse- og samhandlingsplan som kommer i 2024, og ny folkehelsemelding og helseberedskapsmelding som kommer i 2023 vil også danne overordnede rammer for politiske føringer for helse- og omsorgssektoren.

Digital kompetanse og digital sikkerhet

Digital kompetanse og digital sikkerhet er to temaer som er sentrale i flere tilgrensende strategier og planer. Disse områdene er viktige for å nå målene i nasjonal e-helsestrategi, selv om de ikke har egne dedikerte mål. Det vil være viktig med tett oppfølging for å sørge for at strategien er i tråd med utviklingen på disse områdene.

Det har vært en markant økning i antall alvorlige cyberangrep, og både i Norge og internasjonalt er det flere eksempler på hendelser som har rammet sektoren. Brudd på digital sikkerhet kan skape alvorlige forstyrrelser i helse- og omsorgssektorens evne til å levere trygge tjenester. Det pågår en koordinert innsats for å håndtere digital sikkerhet i offentlig sektor, blant annet gjennom Nasjonal strategi for digital sikkerhet⁶. Det er knyttet spesielle problemstillinger til digital sikkerhet i helse- og omsorgssektoren og av den grunn løftet som et sentralt tema i den kommende stortingsmeldingen om helseberedskap. På bakgrunn av dette er digital sikkerhet lagt som en forutsetning for målene i den nasjonale strategien og eventuelle føringer i beredskapsmeldingen kan på sikt medføre endringer i innretningen på strategien.

*Digital kompetanse*⁷ i helse- og omsorgssektoren er en kritisk faktor for digital transformasjon. Flere aktører arbeider for å heve digital kompetanse⁸. Blant annet er økt digital kompetanse ett av innsatsområdene i Digitaliseringsstrategien for offentlig sektor (2019-2025).

Kunnskapsdepartementet har også utarbeidet Strategi for digital omstilling for universitets- og høyskolesektoren⁹ og Kommunal- og moderniseringsdirektoratet har utarbeidet strategien Digital hele livet (2021)¹⁰ for å øke digital inkludering. Det pågår også en rekke regionale og lokale initiativ for å styrke digital kompetanse.

Digital kompetanse er en forutsetning for å muliggjøre ambisjonene i nasjonal e-helsestrategi om å styrke innbyggere og helsepersonell. Dette er derfor integrert i målene. Samtidig er det viktig arbeid som pågår på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå, og som må følges opp for å sørge for ønsket utvikling.

⁴ Regjeringen (2019): [Nasjonal helse- og sykehusplan 2020-2023](#). Fra 2024 vil Nasjonal helse- og samhandlingsplan erstatte Nasjonal helse- og sykehusplan

⁵ Kommunal- og moderniseringsdepartementet (2019): [Digitaliseringsstrategi for offentlig sektor 2019-2025](#)

⁶ Regjeringen (2019): [Nasjonal strategi for digital sikkerhet](#)

⁷ Digital kompetanse er et samlebegrep for egenskaper, holdninger og verdier, digitale ferdigheter og digital kunnskap og forståelse

⁸ Kunnskapsdepartementet (2020): [Fremtidige kompetansebehov III – Læring og kompetanse i alle ledd](#)

⁹ Kunnskapsdepartementet (2021): [Strategi for digital omstilling i universitets- og høyskolesektoren](#)

¹⁰ Kommunal- og moderniseringsdepartementet (2021): [Digital hele livet](#)

Visjon, overordnede mål og målgrupper

Visjon

Strategiens visjon setter overordnet retning for digitaliseringsarbeidet i helse- og omsorgssektoren.

Sammen om helhetlige, trygge og nyskapende tjenester som fremmer helse og mestring

Hvert ord og uttrykk i visjonen har en retningsgivende betydning:

Sammen om reflekterer at digitalisering ikke løses av aktørene alene, men må løses gjennom samarbeid og god koordinering. Dette gjelder på tvers av aktører i helse- og omsorgssektoren, på tvers av sektorer og med aktører innen forskning og næringsliv, samt internasjonalt samarbeid. Gode løsninger forutsetter brukerinvolvering av helsepersonell og innbyggere.

Helhetlige viser til at tjenestene som innbygger og helsepersonell bruker og mottar må oppleves sammenhengende og brukervennlige. Løsningene må inngå i en arkitektur som legger til rette for effektiv digital samhandling mellom alle aktører.

Trygge helse- og omsorgstjenester omfatter pasientsikkerhet, helseberedskap, digital sikkerhet og at innbyggere og helsepersonell har tillitt til de digitale tjenestene. Det omfatter også systematisk bruk av forskningsbasert kunnskap i utvikling av digitale løsninger.

Nyskapende handler om å utnytte kunnskap og mulighetene digitalisering gir til å innovere og fornye måten vi utfører helse- og omsorgstjenester på.

Fremme helse og mestring innebærer å styrke innbyggeren til å fremme egen og næres helse og mestring i hverdagen, på tross av sykdom, funksjonstap og sosioøkonomisk bakgrunn. Det handler også om forebygging på individ- og befolkningsnivå.

Overordnede mål for digitalisering av helse- og omsorgssektoren

Digital transformasjon er sentralt for å møte endringene og utfordringene helse- og omsorgssektoren står overfor. Frem mot 2030 forventes det at digitalisering er en integrert del av virksomhetenes kjernevirksomhet. For å tydeliggjøre hvilke effekter digitalisering skal bidra til er det definert tre overordnede mål i strategien. Disse samsvarer med de tre delmålene som er formulert i Digitaliseringsstrategien for offentlig sektor.

1. Kvalitet og sammenheng i tjenestene

Norge har en god helse- og omsorgstjeneste, men både helsepersonell og innbygger opplever tidvis utfordringer i å levere og motta den kvaliteten de ønsker i tjenestene. Digitalisering og økt utnyttelse av teknologi er sentrale virkemidler for å bidra til styrking av pasientsikkerheten, informasjonsdeling, samarbeid og mer sammenhengende og robuste tjenester som til sammen vil være med på å ivareta kvaliteten på helsehjelpen fremover. Det vil også kunne bidra til mer likeverdige helsetjenester, da tjenestene i større grad vil kunne leveres uavhengig av bosted, alder, kjønn, etnisitet, funksjonsnivå og sykdom.

2. Bærekraftig helse- og omsorgssektor

Demografisk utvikling og mangel på helsepersonell stiller nye krav til sektoren. Skal vi fortsette å levere helse- og omsorgstjenester av høy kvalitet, må digitalisering bidra til produktivitetsøkning og smartere oppgaveløsning slik at ressurser og helsepersonells kompetanse brukes på best mulig måte for pasientene og deres pårørende.

Et annet aspekt ved en bærekraftig helse- og omsorgssektor er at sektoren må ta sin del i å redusere klimagassutslippene og arbeide for klimanøytral drift.

3. Innovasjonskraft i helse- og omsorgssektoren

Digitalisering er en pådriver for innovasjon. Gjennom å skape handlingsrom for innovasjon vil vi i enda større grad kunne ta i bruk teknologiske muligheter og yte helse- og omsorgstjenester på nye måter. Det handler om kultur og kompetanse for innovasjon, men også at det legges til rette for å tenke nytt og å styrke samarbeid mellom offentlig og privat sektor.

Målgrupper for strategien

Mange aktører må samarbeide om å realisere Nasjonal e-helsestrategi. *Virksomheter med ansvar for å yte helse- og omsorgstjenester og helseforvaltningen* har i felleskap ansvar for å gjennomføre strategien. Samtidig er samspillet med *forsknings- og utdanningsinstitusjoner, næringsliv, pasient- og brukerorganisasjoner, fag- og interesseorganisasjoner og andre statlige og kommunale aktører* avgjørende for å få ønsket fremdrift og nytte. De samme aktørene vil bli påvirket av strategiens gjennomføring og fremdriften som skapes.

Strategien skal ha slutteffekt på innbyggere og helsepersonell, og deres behov settes derfor i sentrum av strategien og effektene som ønskes oppnådd. Strategien skal ta innover seg *innbygger, pårørende og helsepersonells* behov for å enkelt kunne kommunisere og dele informasjon for å samarbeide om helse og mestring. Videre skal den imøtekomme *innbyggere og pårørendes* behov for trygge, gode, tilpassede og tilgjengelige helse- og omsorgstjenester og mulighet for å ta aktivt del i egen og næres helse. Strategien skal også møte *helsepersonells* behov for brukervennlig digital støtte og oppdatert informasjon for å kunne jobbe effektivt og ta gode beslutninger sammen med pasienten.

I Figur 2 oppsummeres visjonen sammen med de tre overordnede målene for digitalisering av helse- og omsorgssektoren og strategiens målgrupper. Samlet oppsummerer illustrasjonen «*hva*» man ønsker å oppnå gjennom strategien.

Figur 2. Visjonen setter retning for digitaliseringsarbeidet i helse- og omsorgssektoren. For å realisere visjonen skal det arbeides mot å nå de tre overordnede målene for digitalisering og møte behov hos strategiens målgrupper.

Strategiske mål

Det er prioritert fem strategiske mål frem mot 2030. Disse representerer satsingsområdene aktørene sammen skal jobbe med for å nå de tre overordnede målene for digitalisering av helse- og omsorgssektoren (Kvalitet og sammenheng i tjenestene, Bærekraftig helse- og omsorgssektor, og Innovasjonskraft i sektoren).

Mål 1: Aktiv medvirkning i egen og næres helse

Digitale helse- og omsorgstjenester skal tilrettelegge for at innbyggere og pårørende enkelt kan involvere seg i forebygging, behandling og oppfølging av egen og næres helse og mestring. Når, hvor og hvordan helse- og omsorgstjenester utføres skal i større grad tilpasses innbyggeres behov. Dette vil bidra til at kompetanse og kapasitet utnyttes på best mulig måte.

Mål 2: Enklere arbeidshverdag

Helsepersonell skal ha tilgang til brukervennlige digitale arbeidsverktøy som spiller godt sammen, gir god beslutningsstøtte og støtter deres arbeidsprosesser. Dette vil bidra til økt kvalitet i helsehjelp ved at helsepersonell får mer tid til pasienter, økt pasientsikkerhet og reduksjon i uønsket variasjon.

Mål 3: Helsedata til fornying og forbedring

Helse- og omsorgstjenestene, helsepersonell og helseforvaltningen skal i økende grad ta beslutninger basert på data. Mer datadrevne beslutninger vil kunne bidra til bedre ressursutnyttelse, økt kvalitet og innovasjon, samt bedre forskning, helseovervåking, beredskap og folkehelse.

Mål 4: Tilgjengelig informasjon og styrket samhandling

Digital samhandling skal sørge for effektiv informasjonsflyt mellom virksomheter for at oppdaterte helseopplysninger skal være tilgjengelig ved behov. En styrket informasjonsforvaltning vil legge grunnlaget for god kvalitet, utnyttning og sikring av informasjonen. Økt standardisering vil forenkle samhandling og bidra til å legge til rette for næringsutvikling og innovasjon. Tilgjengelige helsedata vil bidra til bedre datanalyser til bruk i helsehjelpen og til sekundærbruk.

Mål 5: Samarbeid og virkemidler som styrker gjennomføringskraft

Gjennomføringskraften på e-helseområdet skal styrkes gjennom økt samarbeid i og på tvers av aktørene i offentlig og privat sektor og bedre bruk av virkemidler som regelverk og finansieringsmodeller. Dette vil gi en samordnet og helhetlig e-helseutvikling som gir gode og bærekraftige helse- og omsorgstjenester.

Visjon: Sammen om helhetlige, trygge og nyskapende tjenester som fremmer helse og mestring

Figur 3. De fem strategiske målene skal bidra til strategiens visjon, overordnede mål og målgruppenes behov

De fem strategiske målene er viktige hver for seg, men de henger tett sammen og er gjensidig avhengige av hverandre. Det betyr at vi ikke kan løse ett og ett mål, men at målene må løses parallelt. Helt overordnet kan vi si at mål 1-3 er mål som skal gi direkte nytte til målgruppene i strategien, mens mål 4 og 5 er tilretteleggende mål som adresserer tema som er forutsetninger for å lykkes med mål 1, 2 og 3.

Målene vil evalueres og eventuelt justeres frem mot 2030 for å ivareta endringer i samfunnet, teknologi og andre faktorer som påvirker sektorens prioriteringer.

FNs bærekraftsmål

Det er en uttalt politisk føring at helse- og omsorgssektoren skal bidra til en bærekraftig utvikling og støtte opp under FNs bærekraftsmål¹¹. Digitalisering er ikke bærekraftig i seg selv, men kan legge til rette for bærekraftige tjenester og løsninger som tar oss i riktig retning. Dette støtter opp under Norges evne til å levere på bærekraftsagendaen og FNs bærekraftsmål mot 2030. For Nasjonal e-helsestrategi er følgende av FNs bærekraftsmål særlig relevante, og disse rapporteres på i nasjonal portefølje:

Helse- og omsorgssektoren står sentralt i å sikre god helse og fremme livskvalitet for alle. Digitalisering skal støtte dette ved å tilrettelegge for bedre kvalitet og pasientsikkerhet, en bærekraftig utvikling og innovasjon, som er de tre overordnede målene i denne strategien. Alle de fem strategiske målene bidrar til dette, men mål 1-3 bidrar mest direkte mot innbyggere. Mål 1 gjennom økt fleksibilitet og bedre muligheter for å innbygger å være medvirkende og proaktiv i egen og næres helse, mål 2 ved å legge til rette for likeverdig og kvalitetssikret helsehjelp, og mål 3 gjennom å skape målrettede tiltak for kvalitetsforbedring, innovasjon, forebygging og beredskap.

Infrastruktur, herunder infrastruktur for informasjonsteknologi, er en forutsetning for et velfungerende samfunn. E-helse spiller en viktig rolle her, der digital infrastruktur skal sørge for kommunikasjon og datadeling i helse- og omsorgssektoren og til andre sektorer. Mål 4 står sentralt for at denne infrastrukturen er pålitelig og robust. E-helseområdet skal også være en bidragsyter for inkluderende og bærekraftig innovasjon i sektoren. Dette treffer spesielt mål 3 Helsedata til fornying og forbedring. Mål 1 og 2 skal også bidra til at det leveres helse- og omsorgstjenester på nye måter og mål 5 skal bidra til økt samarbeid og økosystem for innovasjon og forskning på e-helse.

For å redusere ulikhet må ressursene fordeles rettferdig i og mellom land. Helse- og omsorgssektoren skal levere likeverdige tjenester. For e-helse betyr det at alle skal ha lik tilgang på digitale tjenester, uavhengig av alder, bosted, etnisk bakgrunn, kjønn og økonomi. Det betyr også at tjenestene må ta hensyn til variasjon i digital kompetanse. Mål 1 og 2 er sentrale i å bidra til dette, ved å jobbe i retning av likeverdige tjenester, og bidra til utvikling av digital kompetanse.

Det er behov for å sikre bærekraftig forbruks- og produksjonsmønstre. Aktørene i helse- og omsorgssektoren har alle sitt ansvar for å redusere forbruk i sin virksomhet. Digitalisering og bruk av data til effektivisering kan legge til rette for dette, blant annet gjennom mer bruk av data for innsikt, som inngår i mål 3.

Hele samfunnet må bidra til å stoppe klimaendringene og helse- og omsorgssektoren utgjør omtrent 5 prosent av landets totale klimagassutslipp. Digitalisering kan støtte dette ved økt bruk av digitale tjenester, som beskrevet i mål 1 og 2, hvor digital kommunikasjon kan redusere transportbehovet i forbindelse med helse- og omsorgstjenester og gjennom mål 3 ved bruk av data til målrettet optimalisering. Økt digitalisering skaper digital forurensning, og e-helse bør derfor også spille en rolle i å unngå overforbruk av strøm gjennom å stimulere til bærekraftig digital adferd.

For å lykkes med bærekraftsmålene trengs det nye og sterke partnerskap. Gjennomgående fordrer strategiens måloppnåelse at helse- og omsorgssektoren jobber sammen om digitalisering. Det er behov for å knytte seg tettere mot andre sektorer og andre deler av samfunnet, samt med internasjonale miljøer. Spesielt mål 5 viser til behovet for å forbedre og bredde samarbeid, og styrke virkemidlene for å få gjennomføringskraft på strategien og skape effektene som ønskes. Oppfølgingsprosessen som skisseres for denne strategien vil også bidra til et aktivt og tett samarbeid om effektene som ønskes oppnådd.

¹¹ FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. Norges handlingsplan for å nå bærekraftsmålene innen 2030 beskrives her: Regjeringen (2021): [Meld. St. 40 \(2020–2021\) Mål med mening— Norges handlingsplan for å nå bærekraftsmålene innen 2030](#)

Mål 1: Aktiv medvirkning i egen og næres helse

Digitale helse- og omsorgstjenester skal tilrettelegge for at innbyggere og pårørende enkelt kan involvere seg i og ta mer ansvar for forebygging, behandling og oppfølging av egen og næres helse og mestring. Når, hvor og hvordan helse- og omsorgstjenester utføres skal i større grad tilpasses innbyggers behov. Dette vil bidra til at kompetanse og kapasitet utnyttes på best mulig måte.

Innbyggere og pårørende forventer i økende grad å ha innsikt i helseopplysninger, få flere muligheter til å løse oppgaver selv, og få mulighet til å tilpasse behandling og oppfølging til deres livssituasjon. Det er i dag stor variasjon i utbredelse av digitale tjenester, på tvers av geografier, sosiodemografi, og mellom ulike behandlingsforløp.

Frem mot 2030 skal vi oppnå:

- Med støtte i enkle og brukervennlige digitale verktøy, selvbetjenings løsninger og tilpasset informasjon er innbygger i stand til å være aktiv og ta gode valg for å ivareta egen og næres helse
- Innbygger og pårørende har enkel og sikker tilgang til egen og næres helseinformasjon, formidlet i en form som er lett å forstå, og som bidrar til økt helsekompetanse
- Innbygger og pårørende opplever det enkelt å gi samtykke og fullmakter, og de har oversikt og informasjon relatert til disse
- Pasienter og helsepersonell har tilgang til samvalgsverktøy som gir innbygger mulighet til å ta del i beslutninger om egen behandling i samråd med helsepersonell
- Innbygger og helsepersonell har tilgang til tjenester som sikrer enklere kommunikasjon, mer effektiv håndtering av selvrapporing og selvmonitorering
- Innbygger har i samarbeid med helsepersonell mulighet for å tilpasse når, hvor og hvordan helse- og omsorgstjenester utføres, og flere tjenester ytes hjemme hos pasienten
- Flere bor hjemme lengre ved bruk av velferdsteknologi og digital hjemmeoppfølging. Dette bidrar til økt trygghet, mestring og evne til å ivareta egen helse
- Digitalt utenforskap reduseres ved at tjenestene er differensiert og tilpasset individuelt slik at «ikke-digitale innbyggere» får like god tilgang til helsetjenester som innbyggere som benytter digitale løsninger

Ved måloppnåelse opplever innbyggere og pårørende økt fleksibilitet og bedre muligheter for å være medvirkende og proaktiv i egen og næres helse. Det er god samhandling mellom innbygger, pårørende og helsepersonell, og kompetanse og kapasitet utnyttes på en måte som bidrar til en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste.

Måloppnåelse vil påvirkes av digital kompetanse og helsekompetanse hos innbygger og pårørende. Videre forutsetter målet videreutvikling av arbeidsprosesser for å dra nytte av de nye mulighetene digitaliseringen åpner for. I tillegg er måloppnåelse avhengig av god informasjonsflyt, som beskrives i mål 4.

Mål 2: Enklere arbeidshverdag

Helsepersonell skal ha tilgang til brukervennlige digitale verktøy som spiller godt sammen og gir relevant informasjon og beslutningsstøtte. Helsepersonell skal ha tillit til løsningene og oppleve at de støtter og forenkler deres arbeidsprosesser. Dette vil bidra til en mer bærekraftig og trygg helse- og omsorgssektor, der uønsket variasjon er redusert og helsepersonells tid brukes mer effektivt.

Det er mange gode digitale løsninger i bruk i dag, og det arbeides kontinuerlig med forbedringer. Samtidig opplever personell i helse- og omsorgstjenesten at mange av dagens løsninger fortsatt har utilstrekkelig funksjonalitet og brukeropplevelse. De bruker mye tid på å innhente og registre informasjon, samt annet manuelt arbeid, og dette tar tid fra direkte pasientrettet arbeid. Teknologien gir oss muligheter til å bedre nyttiggjøre kunnskap, samt videreutvikle arbeidsprosesser og utforske nye måter å yte helsehjelp.

Frem mot 2030 skal vi oppnå:

- Helsepersonell har tilgang til helhetlige digitale arbeidsverktøy som bidrar til en effektiv arbeidshverdag
- Helsepersonell har enkel tilgang til relevant og nødvendig informasjon om pasienten, uavhengig av hvor i landet og på hvilket behandlingsnivå vedkommende har fått helsehjelp
- Helsepersonell kan digitalt innhente informasjon og ha dialog med pasient
- Redusert dobbeltregistrering i pasientrelatert arbeid, og mer automatisk innrapportering til helseregistre og andre registre
- Helsefaglige vurderinger støttes i større grad av digitale kunnskaps- og beslutningsstøtteverktøy
- Kliniske og administrative prosesser er mer effektive og utnytter muligheter innen ny teknologi, inkludert kunstig intelligens og persontilpasset medisin
- Helsepersonell har god digital kompetanse både fra utdanning og gjennom opplæring i bruk av nye digitale arbeidsverktøy og plattformer

Ved måloppnåelse har helsepersonell støtte for å ta bedre og mer konsistente beslutninger om forebygging, diagnose og behandling. Valgene de tar vil i større grad være basert på kunnskap og erfaring som er tilgjengelig i arbeidsverktøyene de bruker. Helsepersonell vil bruke mindre tid på informasjonsinnhenting og manuelle oppgaver, og få mer tid til pasienten slik at ressursene brukes bedre. Dette vil bidra til at innbygger vil motta likeverdig og kvalitetssikret helsehjelp, uavhengig av hvor de får helsehjelpen.

En viktig forutsetning for måloppnåelse er at det arbeides med å øke digital kompetanse hos helsepersonell. Måloppnåelse er også avhengig av god og sikker informasjonsflyt, som beskrives i mål 4. En konsekvens av måloppnåelse er mer komplett innsamling av data og strukturert informasjon i e-helseløsningene. Dette vil bidra til at det er mulig å utnytte helsedata i større grad, som omfattes av mål 3.

Mål 3: Helsedata til fornying og forbedring

Helse- og omsorgstjenestene, helsepersonell og helseforvaltningen skal i økende grad ta beslutninger basert på data. Mer datadrevne beslutninger vil kunne bidra til bedre ressursutnyttelse, økt kvalitet og innovasjon, samt bedre forskning, helseovervåking, beredskap og folkehelse.

For å oppnå økt kvalitet, bedre ressursutnyttelse og andre gevinster av helsedata er det behov for å gjøre et løft for å tilgjengeliggjøre data og legge til rette for å utnytte de. De siste årene har det pågått arbeid for økt tilgang til helsedata gjennom utvikling av helseregistrene, Helsedataprogrammet og aktørenes data- og analyseplattformer. For å kunne gjøre omfattende og gode dataanalyser er det fortsatt behov for mer strukturerte data fra pasientjournalene for de fleste kliniske områder og fra kommunale tjenester. Videre er det også behov for styrke evnen til å skape og utnytte innsikt for blant annet å redusere uønsket variasjon i kvalitet og forbruk av helsetjenester. Dagens skille mellom sekundær- og primærbruk vil trolig bli mer utydelige og gli gradvis over i hverandre med sterkere fokus på helhetlig behandlingsforløp, systematisk kvalitetsforbedring, evidensbasert praksis, nye finansieringsordninger og tilpasset lovgivning.

Frem mot 2030 skal vi oppnå:

- Helse- og omsorgstjenestene, helsepersonell og helseforvaltningen har bedre tilgang til dataanalyseløsninger, inkludert kunstig intelligens, for å ta gode beslutninger
- Utbredt bruk av data og helseregistre til kvalitetsforbedring, forskning, helseovervåking, beredskap og krisehåndtering, og styring
- Videreutvikling av persontilpasset medisin, støttet av avansert dataanalyse
- Systematisk samarbeid mellom sektoren, næringsliv og forskning for å utnytte helsedata til innovasjon og næringsutvikling
- Tettere samarbeid internasjonalt om helsedata inkludert det planlagte fellesområde for helsedata i EU (European Health Data Space)
- Økt tilgang til data fra et bredere sett av kilder fra hele helse- og omsorgstjenesten, medisinsk utstyr, innbyggere, andre sektorer og internasjonale aktører

Ved måloppnåelse tas det mer informerte valg for å utnytte ressurser effektivt, redusere uønsket variasjon i forbruk av helsetjenester og igangsette målrettede tiltak for kvalitetsforbedring, beredskap samt forebyggende og helsefremmende arbeid. Helsepersonell vil gjennom bedre innsikt ta mer informerte beslutninger om sin arbeidshverdag og forbedringer av klinisk praksis. Økt innovasjon, forskning og kvalitetsforbedring i tjenesten vil også gjøre at innbygger får bedre støtte til forebygging og tilgang til nye og mer virkningsfulle helse- og omsorgstjenester.

Måloppnåelse forutsetter god datakvalitet og informasjonsforvaltning, og sikker, raskere og enklere tilgang til strukturerte helsedata fra de fleste kliniske områder. Det er også en forutsetning at informasjonen blir mer standardisert og flyter mellom aktører, som er en del av målbeskrivelsen i mål 4. Videre at regelverket tilrettelegger for nødvendig tilgang til helsedata, samtidig som krav til personvern og informasjonssikkerhet ivaretas, som beskrevet i mål 5.

Mål 4: Tilgjengelig informasjon og styrket samhandling

Digital samhandling skal sørge for effektiv informasjonsflyt mellom virksomheter for at oppdaterte helseopplysninger skal være tilgjengelig ved behov. En styrket informasjonsforvaltning vil legge grunnlaget for god kvalitet, utnytting og sikring av informasjonen. Økt standardisering vil forenkle samhandling og bidra til å legge til rette for næringsutvikling og innovasjon. Tilgjengelige helsedata vil bidra til bedre datanalyser til bruk i helsehjelpen og til sekundærbruk.

Det genereres mye helsedata, men det er utfordringer knyttet til kvalitet, strukturering, tilgjengelighet og helhetlig informasjonsforvaltning. Sammen med bestemmelser i regelverk, påvirker dette deling og utnyttelse av helsedata. Det er flere sentrale pågående programmer og prosjekter som adresserer en del av disse problemstillingene.

Frem mot 2030 skal vi oppnå:

- Det er lagt til rette for trygg og effektiv deling og tilgang til relevant, oppdatert og korrekt informasjon på tvers av aktører og sektorer
- Det er tilrettelagt for effektiv samhandling om relevante data fra innbygger
- Økt standardisering, hvor samhandling i hovedsak er basert på relevante internasjonale standarder, kodeverk og terminologi, med nødvendige nasjonale tilpasninger
- Sikret aktørenes gjensidige tillit som grunnlag for utveksling av informasjon
- Personvern og digital sikkerhet er ivaretatt gjennom en balansert tilnærming til konfidensialitet, tilgjengelighet, integritet og robusthet
- Styrket lokal, regional og nasjonal informasjonsforvaltning som har lagt grunnlaget for god kvalitet, utnytting og sikring av informasjonen
- Tettere og mer effektiv tverrsektoriell digital samhandling
- Norge er en del av EUs infrastruktur for utveksling av helsedata
- Data er tilrettelagt for bruk i kvalitetsforbedring, forskning, helseovervåking, beredskap og krisehåndtering og styring

Ved måloppnåelse opplever innbygger og helsepersonell at de kan ta gode, informerte og effektive beslutninger da de har tilgang på relevant, oppdatert og korrekt informasjon innhentet på tvers av aktørene, omsorgsnivåene og fra andre sektorer. Effektiv informasjonsflyt legger også til rette for bruk av data til kvalitetsforbedring og innovasjon.

Måloppnåelse forutsetter god datakvalitet, som blant annet bedre brukeropplevelse i helsepersonells og innbyggers digitale flater vil bidra til, som beskrevet i mål 1 og mål 2. Målet forutsetter også at regelverk legger til rette for deling av data i takt med samhandlingsbehov, som beskrives i mål 5. Økt standardisering krever mer forpliktende samarbeid om normering, se mål 5.

Målet er en forutsetning for at helsedata kan utnyttes, både direkte på individnivå som beskrevet i mål 1 og mål 2, og på befolkningsnivå, som beskrevet i mål 3.

Mål 5: Samarbeid og virkemidler som styrker gjennomføringskraft

Gjennomføringskraften på e-helseområdet skal styrkes gjennom økt samarbeid i og på tvers av aktørene i offentlig og privat sektor og bedre bruk av virkemidler som regelverk og finansieringsmodeller. Dette vil gi en samordnet og helhetlig e-helseutvikling som gir gode og bærekraftige helse- og omsorgstjenester.

Nasjonal rådsmodell for e-helse, KS sin samstyingsstruktur for digitalisering, de regionale helseforetakenes samarbeid om digitalisering, helsefelleskapene og Skate¹² er samarbeidsarenaer som må videreutvikles og brukes målrettet. Samarbeidet mellom stat og kommune bygger på prinsippene for samstyring i Digitaliseringsstrategien for offentlig sektor om likeverdighet, som innebærer at kommunal sektor har reell innflytelse på utviklingen. Helse- og omsorgstjenesten er avhengig av en robust e-helsenæring, og det er en forutsetning at markedet brukes når det er best og mest effektivt. Vi må få til et økosystem mellom aktører i helse- og omsorgssektoren, på tvers av offentlige sektorer, sivilsamfunn og næringsliv. Det er behov for systematisk kunnskapsutvikling og styrke det internasjonale samarbeidet på e-helseområdet. Videre må det arbeides aktivt med videreutvikling av regelverk og finansieringsmodeller som er i takt med digitaliseringsbehov og som skaper forutsigbarhet for aktørene.

Frem mot 2030 skal vi oppnå:

- Koordinert og forpliktende prioriteringer, innsats og oppfølging på felles mål
- Tydelig rolle- og ansvarsfordeling ved utvikling og innføring av initiativer, og realisering av nytte
- Mer strategisk og strukturert samarbeid mellom aktørene i helse- og omsorgssektoren
- Strukturert involvering av brukerrepresentanter, både innbyggere og helsepersonell
- Tverssektorielt samarbeid som bygger på Digitaliseringsstrategien for offentlig sektor
- Samarbeidsmodeller som legger til rette for en robust e-helsenæring
- Samarbeid med forskningsmiljøer om systematisk forskning og evaluering av nytte på e-helseområdet
- Økt internasjonalt samarbeid, spesielt med EU og Norden
- Finansieringsmodeller som gir forutsigbarhet og fremmer innføring, utvikling og innovasjon på tvers av aktørene
- Takstordninger som fremmer bruk av digitale tjenester
- Regelverk som tilrettelegger for nødvendig deling av helseopplysninger i takt med nye digitaliseringsbehov, samtidig som taushetsplikten og krav til personvern og informasjonssikkerhet ivaretas

Ved måloppnåelse er samarbeid styrket gjennom tydelig definerte og velfungerende samarbeidsarenaer. Aktørene følger opp felles retning og anbefalinger i egne styringslinjer, slik at digitalisering fortløpende gir nytte. Det arbeides kontinuerlig og helhetlig for at regelverk og finansieringsmodeller tar innover seg utviklingen og behovene som oppstår i og på tvers av sektorer. Måloppnåelse forutsetter en samordnet videreutvikling av virkemidler på tvers av departementer og en koordinert etats- og eierstyring på tvers av sektorer.

Bedre samarbeid, videreutvikling av finansieringsmodeller og regelverk er viktige forutsetninger for måloppnåelse på de øvrige fire målene i strategien.

¹² [Skate](#) - strategisk samarbeidsråd og rådgivende organ til Digitaliseringsdirektoratet og kommunal- og distriktsministeren